

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

"Təsdiq edirəm"
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
 dos. Zaur Məmmədov
"02" "06" 2026-cı il

**Fənn sillabusu
(işçi tədris proqramı)**

İxtisasın şifri və adı: 6008008 - "Turizm işinin təşkili"

Fakültə: İqtisadiyyat və idarəetmə

Kafedra: Maliyyə idarəetməsi və audit

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Biznes riyaziyyatı (Fənn proqramı LDU-nun 30 aprel 08 sayılı EŞ-nın qərarı ilə nəşr hüququ verilmişdir).

Kodu: İPF-B03

Tədris ili: II (2026/2027) **Semestr:** III (Payız)

Tədris yükü: Cəmi 60 saat: Auditoriya saati: 20 saat (10 saat müəhazirə, 10 saat seminar)

Tədris forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6

Auditoriya №:

Saat:

II. Müəllim haqqında məlumat:

1. Hüseynli Nuran Mirəqil oğlu, baş müəllim

2. Əhədova Nübar Adil qızı, müəllim

Məsləhət günləri və saati:

1. Hüseynli N. I-V gün saat 15⁰⁰-16⁰⁰.

2. Əhədova N. I-V günlər saat 12⁰⁰-13⁰⁰

E-mail ünvanı:

1. nurangaga@yahoo.com

2. ahadovanubar2@gmail.com

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Füzuli küç., 170-a

III. Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat

1. Malixin V.I. İqtisadiyyatda riyaziyyat. Dərs vəsaiti. Rus dilindən tərcümə. Bakı: "İqtisad universiteti" nəşriyyatı, 2008.
2. Брэдли, Тереза (2013). Основы математики для экономики и бизнеса, 4-е издание, Wiley. ISBN 978-1118358290
3. Брехнер, Роберт. (2006). Современная математика для бизнеса и потребителей, Thomson South-Western. ISBN 0-324-30455-2
4. Бизнес математика : учебное пособие / А. М. Ковалев. — Москва : КноРус, 2022. — 256 с.

Əlavə ədəbiyyat

5. Математика в экономике. Базовый курс : учебник / М. С. Красс. — Москва : Издательство Юрайт, 2024. — 470 с.
6. Финансовая математика : учебник и практикум для вузов / И. Т. Балабанов. — Москва : Юрайт, 2023. — 304 с.
7. Финансовая математика для экономистов : учебник / С. А. Бабенко. — Москва : Инфра М, 2023. — 336 с.

8. Экономико математические методы и модели : учебник для вузов / В. В. Федосеев. — Москва : Юрайт, 2024. — 412 с.
9. Applied Mathematics for Business, Economics, and the Social Sciences / Frank S. Budnick. — McGraw Hill, 1993. — ~992 p.
10. Business Mathematics / Gary Clendenen, Stanley Salzman. — Pearson, 2020. — 720 p.
11. Business Mathematics and Statistics / Andy Francis. — Cengage Learning, 2022. — 680 p.
12. Introduction to Financial Mathematics / Kevin J. Hastings. — CRC Press, 2021. — 290 p.
13. Mathematics for Business and Finance / Martin Anthony, Norman Biggs. — Cambridge University Press, 2021. — 398 p.

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Müasir dövrdə bazar iqtisadiyyatının inkişafı, rəqəmsallaşma və maliyyə münasibətlərinin mürəkkəbləşməsi biznes fəaliyyətində riyazi üsulların tətbiqini zəruri edir. Qərarların qəbulunda dəqiqlik, risklərin düzgün qiymətləndirilməsi və resursların səmərəli idarə olunması üçün riyazi hesablamalara əsaslanan yanaşmalar xüsusi aktualıq kəsb edir. Bu baxımdan "Biznes riyaziyyatı" fənni müasir iqtisadi mühitdə fəaliyyət göstərən mütəxəssislərin hazırlanmasında vacib yer tutur. Fənnin öyrənilməsi tələbələrə biznes və maliyyə sahəsində qarşıya çıxan məsələlərin riyazi əsaslarla həllini öyrədir. Bu fənn vasitəsilə tələbələr maliyyə hesablamalarını dəqiq aparmaq, faiz, kredit, investisiya və annuitetlərlə bağlı məsələləri həll etmək, gəlir və xərcləri təhlil etmək, iqtisadi göstəriciləri qiymətləndirmək və s. bacarıqlarına yiyələnirlər. "Biznes riyaziyyatı" fənninin tədrisinin əsas məqsədi tələbələrə biznes və iqtisadi fəaliyyət sahələrində istifadə olunan riyazi metod və modellər haqqında nəzəri biliklər vermək, bu biliklərin praktiki məsələlərin həllində tətbiqi bacarıqlarını formalaşdırmaqdır. Fənn çərçivəsində tələbələr maliyyə hesablamaları, faiz dərəcələri, investisiya təhlili, kredit əməliyyatları, annuitetlər, əmək haqqı, gəlir və rentabellik göstəricilərinin riyazi əsaslarla hesablanması mənimləyirlər. Eyni zamanda, tələbələrdə analitik düşünmə, iqtisadi qərarların əsaslandırılması və riyazi modeləşdirmə bacarıqları inkişaf etdirilir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Fənn üzrə tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Yəni tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100-ə bərabərdir. Bu balın yarısı (50 bal) tələbənin semestr müddətində fəaliyyətinin nəticəsinə (cari qiymətləndirmə), digər yarısı isə (digər 50 bal) imtahanın nəticəsinə (aralıq qiymətləndirmə) görə verilir. Fənn üzrə cari qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 bala aşağıdakılar daxildir:

- 20 bal - seminar dərslərində fəaliyyətinə görə;
- 30 bal - kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı LDU-nun Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan yazılı şəkildə aparılır və imtahan biletinə bir qayda olaraq fənn üzrə tədris olunan mövzulara aid 5 sual daxil edilir. Hər sual maksimum 10 bal olmaqla qiymətləndirilir (aşağıda qeyd olunan qiymət meyarına əsasən) ki, bu da toplamda fənn üzrə aralıq qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 balı təşkil edir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərinlən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu tam açə bilir;
- 8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal - tələbə keçilmiş materialı yaxşı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir;
- 6 bal - tələbənin cavabı əsasən düzgündür;

- 5 bal - tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal - tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal - tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal - cavab yoxdur.

Tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balının (imtahanda topladığı balın) miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balı cari qiymətləndirmə balına (semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala) əlavə olunmur. Fənn üzrə cari və aralıq qiymətləndirmənin ümumi nəticəsinə görə tələbənin biliyi yekun olaraq aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

Bal aralığı (göstərilən ballar daxil olmaqla)	Hərflə işarəsi	Sözlə yazılışı
91-100 bal	A	əla
81-90 bal	B	çox yaxşı
71-80 bal	C	yaxşı
61-70 bal	D	kafi
51-60 bal	E	qənaətbəxş
51-baldan aşağı	F	qeyri-kafi

IX. Davranış qaydalarının pozulması:

Tələbə Universitetin Daxili intizam qaydalarını pozduqda onun barəsində mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir görülməkdir

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə: 10 saat; Seminar 10 saat. Cəmi: 20 saat.

№	Tədris olunan mövzuların məzmunu	Saat		Tarix
		Mühazirə	Seminar	
1	Mövzu № 1. Biznes və riyaziyyat anlayışı, onun iqtisadi mahiyyəti və biznes riyaziyyatının məqsədi və metodları, biznesə başlama texnikası Plan: 1. Riyaziyyat və Biznes riyaziyyatı anlayışı 2. Biznes fəaliyyətinin iqtisadi mahiyyəti 3. Biznesin məqsədi, növləri və metodları 4. Biznes fəaliyyətində riyazi hesablamaların rolu 5. Sahibkarlıq fəaliyyətinə başlama metodologiyası və biznes gəliri 6. Biznesdə prosedurlar və vaxt 7. Biznesdə xərclərin hesablanması və ödənilən minimum kapital Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-13]	2	2	
2	Mövzu № 2. Biznesdə elektron riyazi informasiyalar. Biznesdə maliyyə elementlərinin riyazi hesablanması və pulun zaman dəyəri Plan: 1. Biznes fəaliyyətinin informasiya təminatı və istifadə olunan informasiyanın növləri 2. İnformasiya biznesinin mahiyyəti və sahələri 3. İnternet global informasiya biznesinin tərkibi kimi 4. Elektron biznesinin inkişafının əsas meylləri 5. Pulun "Zaman dəyəri" 6. Biznesdə maliyyə əməliyyatlarının kəmiyyət analizinin	2	2	

	əsasları 7. Biznesdə faizlər və faiz dərəcələrinin növləri 8. İnvestisiyaların maliyyə qiymətləndirilməsi 9. Lizinq ödənişlərinin hesablanması Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-13]			
3	Mövzu № 3. Sahibkarlıq fəaliyyətində kreditlər , bank hesabarı və xidmətlərinin təhlili Plan 1. Kreditin mahiyyəti, obyektiv zəruriliyi, onun meydana gəlməsi və prinsipləri 2. Kreditin funksiyaları, formaları və növləri 3. Bank hesablarının açılması, aparılması və bağlanması qaydaları 4. Biznes subyektlərinə bank xidmətləri və depozitin hesablanması üsulları 5. Biznes fəaliyyətinə kredit faizlərinin hesablanması metodları Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-13]	2	2	
4	Mövzu № 4. Borcun qaytarılması üsulları yığım fondu və amortizasiya metodu Plan: 1. Borc müqaviləsi və formaları 2. Amortizasiya mahiyyəti və əhəmiyyəti 3. Amortizasiyanın hesablanması 4. Borcun qaytarılmasının amortizasiya metodu 5. Borcun qaytarılmasının yığım fondu metodu Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-13]	2	2	
5	Mövzu № 5. Biznes müəssisələrində əmək haqqı, ödənilməsi sistemi və hesablanması metodları, biznes fəaliyyətində gəlir , xərc, mənfəət, zərər və rentabelliğin riyazi hesablanması Plan: 1. Əmək haqqı və biznes fəaliyyətində əhəmiyyəti 2. Əmək haqqının verilməsi müddətləri 3. Əməyin ödənilməsi sistemi və növləri 4. Biznes müəssisələrində əmək haqqının hesablanması 5. Biznes müəssisələrində məzuniyyət haqqının hesablanması 6. Biznes fəaliyyətində gəlir və xərclər 7. Mənfəət və zərər haqqında anlayış 8. Sahibkarlıq fəaliyyətində mənfəətin hesablanması üsulları 9. Biznes fəaliyyətində rentabellik və onun hesablama qaydası Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-13]	2	2	
Cəmi:		10	10	

XI. Fənn üzrə tələblər: Tələbələr mühazirə və seminar məşğələlərində müntəzəm iştirak etməli və tədris prosesində fəallıq nümayiş etdirməlidirlər. Fənn üzrə nəzərdə tutulmuş mövzulara uyğun əsas və əlavə ədəbiyyatlar sistemli şəkildə mənimsənilməli, müvafiq tapşırıqlar vaxtında və tələb olunan akademik standartlara uyğun yerinə yetirilməlidir. Tələbələr biznes riyaziyyatı üzrə əsas anlayışları və hesablamaları (faizlər, investisiya hesablamaları, annuitetlər, gəlir-xərc təhlili, risklərin ölçülməsi və s.) mənimsəməli və praktiki məsələlərin həllində tətbiq etmə bacarığı nümayiş

etdirməlidirlər. Qiymətləndirmə və imtahan prosesində universitetin daxili intizam qaydalarına və akademik dürüstlük prinsiplərinə riayət olunması məcburidir.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- mühazirə, seminar, praktiki tapşırıqlar;
- təqdimat və müzakirə;
- debat;
- müstəqil iş/araşdırma.

XIII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

- Biznes problemlərinin həlli üçün əsas riyazi əməliyyatları aparır;
- Müxtəlif bank hesabları və xidmətləri təhlil edir;
- Müxtəlif faiz məsələlərini həll edir və əmək haqqını hesablayır;
- İnvestisiyaların, biznes və istehlak kreditlərinin təhlilini aparır;
- Pulun indiki dəyəri və gələcək dəyər kimi iş hesablamaları aparmaq üçün sadə və mürəkkəb faizlərdən istifadə edir;
- Fərqli problemlər üçün hansı riyaziyyat metodundan istifadə olunacağını fərqləndirməyi bacırır.

XIV. Tələbənin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV. Kollokvium sualları:

1. Riyaziyyat və Biznes riyaziyyatı anlayışı
2. Biznes fəaliyyətində riyazi hesablamaların rolu
3. Pulun "Zaman dəyəri"
4. Biznesdə faizlər və faiz dərəcələrinin növləri
5. Biznesdə maliyyə əməliyyatlarının kəmiyyət analizinin əsasları
6. Biznes subyektlərinə bank xidmətləri və depozitin hesablanması üsulları
7. Biznes fəaliyyətinə kredit faizlərinin hesablanması metodları
8. Amortizasiyanın hesablanması
9. Biznes müəssisələrində əmək haqqının hesablanması
10. Biznes fəaliyyətində gəlir və xərclər

XVI. İmtahan sualları:

1. Riyaziyyat və Biznes riyaziyyatı anlayışı
2. Biznes fəaliyyətinin iqtisadi mahiyyəti
3. Biznesin məqsədi, növləri və metodları
4. Biznes fəaliyyətində riyazi hesablamaların rolu
5. Sahibkarlıq fəaliyyətinə başlama metodologiyası və biznes gəliri
6. Biznesdə prosedurlar və vaxt
7. Biznesdə xərclərin hesablanması və ödənilən minimum kapital
8. Biznes fəaliyyətinin informasiya təminatı və istifadə olunan informasiyanın növləri
9. Informasiya biznesinin mahiyyəti və sahələri
10. İnternet qlobal informasiya biznesinin tərkibi kimi
11. Elektron biznesinin inkişafının əsas meylləri
12. Pulun "Zaman dəyəri"
13. Biznesdə maliyyə əməliyyatlarının kəmiyyət analizinin əsasları
14. Biznesdə faizlər və faiz dərəcələrinin növləri
15. İnvestisiyaların maliyyə qiymətləndirilməsi
16. Lizing ödənişlərinin hesablanması
17. Kreditin mahiyyəti, obyektiv zəruriliyi, onun meydana gəlməsi və prinsipləri
18. Kreditin funksiyaları, formaları və növləri
19. Bank hesablarının açılması, aparılması və bağlanması qaydaları
20. Biznes subyektlərinə bank xidmətləri və depozitin hesablanması üsulları
21. Biznes fəaliyyətinə kredit faizlərinin hesablanması metodları
22. Borc müqaviləsi və formaları
23. Amortizasiya mahiyyəti və əhəmiyyəti

24. Amortizasiyanın hesablanması
25. Borcun qaytarılmasının amortizasiya metodu
26. Borcun qaytarılmasının yığım fondu metodu
27. Əmək haqqı və biznes fəaliyyətində əhəmiyyəti
28. Biznes müəssisələrində əmək haqqının hesablanması
29. Biznes müəssisələrində məzuniyyət haqqının hesablanması
30. Biznes fəaliyyətində gəlir və xərclər

Biznes riyaziyyatı fənninin sillabusu 6008008 - "Turizm işinin təşkili" ixtisasının təhsil proqramı, tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.
Sillabus "Maliyyə idarəetməsi və audit" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq olunmuşdur ("02" "06" 2026-cı il "20" sayılı iclas protokolu).

Mühazirə üzrə fənn müəllimi:

b/m. Nuran Hüseynli

Seminar üzrə fənn müəllimi:

Əhədova Nübar

Kafedra müdiri:

dos. Əlixan Bədəlov